

הוצאת ספריו וכתביו הקי ומפעלים להפצת תורתו

משתגעין ומתלהטין ב תורה האור החיים הקדוש

שבת בראשית תשפ"ד | גליון פה

פניני חיים

פנינים מובחרים מעובדים ומתומצתים על פי דברי רבינו

ב"ש"ם בעצאל - לע"נ הרה"ח רבי משה שמואל ב"ד בעצאל ז"ל

מוסר חיים לקח מהפרשה במשנת רבינו

בשמי"ם ראש - לזכות ידידנו הרה"ח רבי יהודה בן שרה מרים הי"ו ויז"ל

כח השבת והשפעתו המיוחדת על קיום העולם

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מְקַל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת.

ידוע ומפורסם מה שכתב רבינו חידוש מעניין, שהקב"ה ברא את העולם ונתן לו כוח קיום רק לששת ימים, ובכל שבת על ידי שישראל שומרים את השבת הם נותנים בו כח קיום לעוד ששת ימים, וכן בכל שבת ושבת מתחדשת הבריאה לששת ימים נוספים.

עם רעיון כביר זה מבאר רבינו את דברי הגמרא 'כל המקדש על היין בליל שבת נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית', ולכאורה קשה האיך שייך לעשות שותפות אחרי שכבר נגמרה המלאכה בששת ימי הבריאה. אלא התירוץ הוא שהבריאה מתחדשת בכל שבת על ידי שישראל שומרים את השבת, ועל ידי כך הם שותפים במעשה בראשית המתחדשת בכל שבת.

על פי דרכו מוסיף רבינו לבאר בפרשת יתרו לשון הפסוק "כִּי שָׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי", שלכאורה על פי דקדוק היה לו לומר 'בששת ימים'. אלא כוונת הפסוק שהקב"ה לא ברא ועשה רק 'ששת ימים', ובאמצעות שומרי יום השבת וקדושת היום נברא עוד ששת ימים.

וזה לשון קדשו: 'כי לא עשה בתכונת בריאתם שיעמדו אלא ששת ימים, ומעתה יצטרך ה' לחדש הבריאה בכל יום ראשון, ובאמצעות נפש העולם שהוא השבת, נח מהתמדת המלאכה, והוא אומרו וינח ביום השביעי, ויום זה מעמיד העולם עוד ששת ימים, ובכל יום ששי לערב שכלתה תכונת העולם, יבוא שבת ויקיים העולם עוד ששת ימים

אחרים, וכן על זה הדרך'. **עד כאן לשון קדשו.**

עוד כותב רבינו על הפסוק **וַיְבָרֶךְ הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת וַיְקַדְּשֶׁהָ**, שהשבת יש בו כח רוחני, ליתן נפש וחיות לכל אדם, ובפרט לתינוק שנולד. וזה הפירוש 'וינפש' שהשבת משפיע נפש וחיות לכל הנבראים.

וזה לשון קדשו: 'נתכוין לומר כיון ששבת פירוש בא שבת, וינפש פירוש נשפע שפע החיוני בכל הנבראים כי קודם השבת לא היה נפש לכל הנבראים, וכן מצאנו לרבותינו זכרונם לברכה בספר הקדוש 'זוהר התורה' שנתנו טעם למצות ה' למול ביום השמיני ושלא לקרב קרבן לה' עד יום השמיני, כי הטעם הוא עד עבור עליו יום השבת ויהיה בעל נפש'. **עד כאן לשון קדשו.**

כמו כן בפרשת תזריע רבינו מביא את דברי המדרש: למה התינוק נימול לשמונה ימים, שקנה ה' רחמים עליו להמתין לו עד שיהיה בו כח. ושואל רבינו בזה הלשון, 'מי גילה סוד זה כי בשמונה ימים יהיה בו כח לא פחות ולא יותר'.

ותירץ רבינו, שאין כוונת המדרש 'לכוח גופני ופיזי' אלא 'לכוח רוחני', כדי שיעבור עליו יום השבת, ועל ידי כך יגיע לולד כוח ה'נפש החיונית' שהיא מחיה את כל הבריאה כולל גוף האדם, והיא נשפעת בעולם ביום השבת, ואז יהיה בן קיימא.

ביסוד דבריו מבאר רבינו גם את מה שאמרו חז"ל 'קודם שבא שבת היה העולם רופף ורועד, כיון שבא שבת נתחזק ונח'. כלומר, שכיון שבשבת יש כח רוחני מיוחד שמחזיק ומחיה את כל הבריאה.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ (א, א).

איתא בזוהר, ד'יראת שמים' נקראת 'ראשית' וכדכתיב 'ראשית חכמה יראת ה', ושתי סוגי יראה יש, 'יראת העונש' ו'יראת הרוממות' כשמתבונן בגדולתו של הקב"ה. ויש לפרש דזהו הרמז "בראשית" - ב' ראשית, שיש שני סוגי יראה המכונה ראשית, א' "ברא אלוקים" - יראת העונש מחמת הדין והמשפט הרמוז בתיבת אלוקים, ב' "את השמים ואת הארץ", זה יראת הרוממות כשמתבונן בבריאת שמים וארץ, ומסיים רבינו בלשונו הטהור: כי יראת הרוממות תכנס בלב משכיל, בהביטו בהתבוננות במעשה שמים וארץ מה גדלו מעשי ה', תתלהב הנפש, וירא מגדלתו יתברך שמו.

ועוד יש לפרש, עפ"י מה שאמרו חז"ל, כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, והטעם לכך, שירא שמים מדבר מתוך עמקי נפשו, ולכן דבריו נשמעים לנפשות אחרים, שהדברים יוצאים מנפשו לנפש השומע. וזה מרמזת התורה, דאם רוצה להשמיע דברי מוסר ויראה, הסדר הוא, קודם "את השמים" שבעצמו יהיה לו יראת שמים, ואז "את הארץ" יוכל להשמיע גם לבני הארץ יראת שמים.

וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וַבְּהוֹ וַחֲשָׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם (א, ב).

רבינו מפרש כל הפרשה בדרך רמז על הגלות, וז"ל: ואמרו "וחושך על פני תהום" ירמזו על הגלות המר אשר אנו בו שקועים בתהום אשר אין לו סוף, ולא די אורך הגלות, אלא "חושך" שירמזו לשני דברים, האחד - לשיעבוד העמים וכובד עול המיסים עד כי חשך משחור תארם וכו', והשני - הוא על היצר הרע אשר "החשיך העולם", ובעוונותינו רבו פריצי עמו ישראל והותר להם נבלות הפה ושובעת שוא ולשון הרע וגזל, ומונעם מלעשות תשובה לשוב שבתם.

ולא יאמר אדם, בראותו כל כך ירידת ישראל כל ארך הזמן, כי חס ושלום אבדה תקוה מבנים. לא כן הוא, אלא "ויאמר אלוקים יהי אור" - הוא אור הגאולה העתידה המופלא, "ורוח אלוקים מרחפת על פני המים" - אמרו במדרש, "רוח אלוקים" זו רוחו של משיח, "מרחפת על פני המים" - אין מים אלא תורה על דרך אומרם בזוהר, שלא יגאלו ישראל אלא בזכות התורה שנמשלה למים, עכ"ל.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אֹדֶם בְּצַלְמֵנוּ כְּדַמּוֹתֵנוּ וַיִּרְדּוּ בְדָגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ וּבְכָל הָרֶמֶשׂ הָרֶמֶשׂ עַל הָאָרֶץ (א, כו).

יש לפרש על פי מה דאיתא בזוהר הקדוש דכשהאדם חוטא הרי הוא מתגלגל בעלי חיים או בצומח או בדומם, וזה מרמזת התורה "וירדו" מלשון ירידה, שכשהאדם חוטא הוא יורד ומתגלגל בדגים ובעופות, והתורה מונה סדר הגלגולים מן הקל אל הכבד, דבדגים שאין שוחטים אותם אין לו כל כך צער, כמו כן בעופות ששוחטים רק סימן אחד אין לו כל כך צער כמו בבהמה, ויש להם תיקון על ידי שישראל ישחטו אותם ויברכו עליהם, אבל כשהאדם מתגלגל בשרצים ורמשים אין לו תיקון, כי הם אסורים באכילה, ובהם מתגלגלים רק רשעים ופושעי ישראל שהמירו דתם.

טעם שנקרא שבת שאחר סוכות 'שבת בראשית'

כתב רבינו (ב, ג): כי בשעת הבריאה לא ברא ה' כח פעולת זולת לעמוד ששבת ימים לטעם הנודע לו, גם ידוע לידועי אמת. ונתחכם ה' וברא יום אחד הוא ידע לה' ובו ביום חזר ה' ומשפיע נפש לעולם שגור המקיים עוד ששבת ימים וכן עז"ה וזולת זה היום היה העולם חרב בגמר ששבת ימים וחזר לתהו ובהו וצריך ה' להכינו פעם ב' ובאמצעות שבת העולם עומד.

בספר אהבת חיים (לשבת בראשית) הביא לדברי רבינו שכתב שכל קיום העולם בששת ימי המעשה הוא על ידי השבת שלפניו. וכתב שיתכן לומר, שכל עניין זה נאמר רק כאשר ששת ימי המעשה הם ימי חול גמור, אבל כאשר חל יום טוב באמצע השבוע איז גם ששת ימי השבוע הם קודש, כפי שכתב בעב"ץ בטעם שאין אומרים ויהי נועם במוצאי שבת כאשר חל יום טוב באמצע השבוע הבא, כי כאשר חל יו"ט באמצע השבוע נשפע על כל ימות השבוע קדושת שבת ויו"ט להגן ולהושיע. ואם כן הדברים קל וחומר שבחודש תשרי, שהוא משופע בימים טובים, החל מראש השנה ויום הכיפורים וימי הסוכות, שבוודאי כל ימי החודש הם חטיבה אחת של קדושת שבת ומועד, ושוב אין צריך לקדושת השבת להשיך קיום לעולם.

ובזה מובן מנהג העולם שקוראים לשבת הראשונה שאחר חג הסוכות 'שבת בראשית', כי אחרי שעבור כל המועדים וחזורים לימות החול, היה זו השבת הראשונה שהעולם זקוק לקדושת השבת כדי להמשיך ולהתקיים, והשבת הוא משפיע עליו עניין של 'בראשית' דהיינו שייבא מחדש, עכ"ד.

אמירה ברכי נפשי בשבת כי הוא נפש העולם

בשו"ת אפרקסתא דעניא (חלק ד, סימן שפו) כתב בדרך אגדה, טעם למנהג לומר בשבת קודש במנחה מזמור 'ברכי נפשי' על פי דברי רבינו ששבת קודש הוא נפש העולם והוא נותנת כח קיום חדש לעולם לשהיה ימים, על כן אומרים מזמור זה שבו נאמר (תהילים קד, ל) 'תשלח רוחך יבראון ותחדש פני האדמה', כי יש תחיית המתים באחרית הימים, אבל ישנה גם כן תחיית המתים מדי שנה בשנה, שבכל ימות החורף כח הצמח שבאדמה הוא כמו מת טמון בארץ חבול ואפס כח התנועה החיונית, וישנם הרבה מיני הברואים הקטנים שבימי החורף הם מתים שוכני קבר, ובימי האביב תקום טבע האדמה לתחיה, וכל שיח השדה יציץ ויפרח ואתם כל הברואים הם ישובו ויחיו. ומי פעל ועשה זאת, הלא ה' הבורא ומנהיג לכל הברואים ועשה ועושה ויעשה לכל המעשים, היא נפלאות בעינינו.

וז"ש 'תסתיר פניך', שבעת החורף דומה כאילו השגחת חי החיים ב"ה, הוא בהסתרת פנים מכחות האדמה ויציריה, ויבהלון כו' ואל עפרם ישובו, אבל כעבור ימי הסתיו 'תשלח רוחך יבראון', נעשו כלם כבריאה חדשה ו'תחדש פני האדמה'. וכל מזמור זה אומרים בשבת, כיון שנתבאר בדברי רבינו ששבת הוא נפש העולם, על כן ביום זה אומרים מזמור 'ברכי נפשי', עכ"ד.

ויש להוסיף על דבריו בפשטות, לפי דברי רבינו שבכל שבת נשפע חידוש פני אדמה ובהתחדשות הבריאה, וכל העולם מקבל נפש חדש וכח קיום לעוד ששה ימים, ומוכן ביותר שלכן אומרים מזמור זה שבו נאמר 'תשלח רוחך יבראון ותחדש פני אדמה'.

לחם משנה הוא חלק מריבוי האכילה בשבת

כתב רבינו (ב, ג): יעוד לו שהוא יתיר על שאר הימים לחם משהו שלש סעודות ותענגים יתרים וזו היא ברכתו.

משמע מדברי רבינו ששבת היא לחם משנה, הוא ג"כ חלק מריבוי האכילה בשבת, כמו ריבוי הג' סעודות והתענוגים היתירים. וקצת יש לדקדק, שהרי מבואר בפוסקים (או"ח סי' רע"ד ס"א) שא"צ לבצוע רק על לחם אחד, וא"כ מה ריבוי אכילה יש בו [ואם משום שצריך להכין יותר לחמים, הרי יוכל לאכלם בימות השבוע].

ויש לומר, דרבינו סובר לשיטתו בספר חפץ ה' (שבת קיז, ב) שהיה נוהג כדעת הרשב"א (שם) שיש לבצוע על ב' הככרות בכל סעודה, והביא סמך לזה מהזוה"ק, ואתי שפיר שהלחם משנה הוא ריבוי אכילה.

עוד יש לומר, לפי מה שפירש"י (שמות טז, ב) דלחם 'משנה' היינו לחם שמשונה לשבת בריחו ובטעמו. ולזה נתכוין רבינו, שמכח ברכת השבת, הלחם משונה בטעמו ובריחו, ולא רק בידידת המן אלא גם בזמן הזה, כדאיתא בשבת (ק"ט, א) (א) מפני מה תבשיל של שבת ריחו נודף, תבלין אחד יש לנו ו'שבת' שמה.

המקור למצוות פרו ורבו

כתב רבינו (א, כח): צנה אליו לפרות ולרבות שהגם שברך אותם שיהיה מין האנושי קיים, לא מפני זה יתשלו מלפרות ולרבות וראיתי דעות נפסדות בנבראים מבני עמנו דכשיש ג' או ד' אחים א' או ב' מהן משתדלים בפריה ורביה ואומרים כי הוא זה קיום המין. גם באדם א' קשיקים מינו תבא לו הסבא שלא ישתדל עוד לפרות ולרבות. לזה אמר ה' תחלת דבר ה' מצות ה' פרה אמר פרו ורבו ולא עשה גבול למצוה והגם שברך אותם שלא יפרת מין האדם מן העולם.

בספר צמח ה' לצבי (פרי נח, אות יט) העיר על דברי רבינו, שהמקור למצוות פרו ורבו נלמד ממה שנאמר לאדם הראשון 'פרו ורבו', וכ"כ בספר חינוך (מצוה א'). [והטעם דלא יליף בגמרא בקרא מאדם הראשון - עיין ברא"ם (כאן) ובמהרש"א (סנהדרין שם). ובשוב שיטת החינוך ורבינו, עיין שם בצמח ה' לצבי (בפרשתן אות ו') שהאריך בזה]. וצריך עיון דבגמרא (סנהדרין ט, ב) ילפינן ליה מדכתיב אצל נח (להלן ט, א) 'פרו ורבו ומלאו את הארץ', וכן כתבו הרמב"ן (שם) והרמב"ם (בספר המצוות). וביתר צריך ביאור, דרבינו הלהן (שם) כתב דילפינן מקרא אצל נח מצוות פרו ורבו, וסותר לדבריו כאן.

והעיר עוד, דאם כבר נצטווה אדם הראשון על כך, מדוע הוצרכו נח ובניו להצטוות על כך עוד. ותיירץ שנה ובניו לא רצו להתעסק בפריה ורביה לאחר המבול, כיון שחששו שאין צדיק בארץ אשר לא יחטא ויולידו לריק, ויתחייבו בניו כליה במקודם, ולכן הוצרך להזהירם ולצוותם מחדש.

האם יש גבול מן התורה למצוות פרו ורבו

במה שכתב רבינו דאין גבול למצוות פרו ורבו, צריך ביאור, דהרי איתא ביבמות (סא, ב) דקיום מצוות פרו ורבו לבית שמאי בבי' בניס ולב"ה בבן ובת, והחייבו ד'לערב אל תנח ידך' הוא מדרבנן. ואפשר לבאר:

א. פשט כוונת רבינו, דהגבול הוא לחובה אבל לא למצוה, וגם לאחר שהוליד בן ובת איכא מצוה קיומית מה"ת, וכוונת רבינו שכתב 'באדם אחד כשיקיים מינו', היינו כפשוטו דגם כשנולדו לו בן ובת והוליד עוד מקיים בזה מצוה דפרו ורבו.

ובחמדת ישראל (קונטרס ז' מצוות ב"נ ח"א אות נ"ד) כתב מדנפשיה חידוש זה להלכה, והביא ראיה דמקיים מצוה דאורייתא. דהנה בגמ' בפסחים (עב, ב) דנו באיזה אופן שייך שאדם בא על אשתו ואינו מקיים בזה מצוה, ואז אם טעה ובא על אחותה לא חשיב טועה בדבר מצוה כיון שהוא אינו עוסק בעשיית מצוה, ומוקמינן שם בגמ' בגוונא שאשתו מעוברת [ולבסוף נדהה אוקימתא זון] יעו"ש היטב בסוגיא. ולכאורה אם נימא דהבא על אשתו, אחר שכבר קיים מצות פרו והוליד בן ובת, אינו מקיים יותר מצוה דאורייתא, אם כן משכחת לה שאינו עוסק במצוה, בגוונא שכבר הוליד בן ובת. ועל כרחק מודלא נקטה הגמ' ציור זה, מוכח דגם בכה"ג חשיב עוסק במצוה, ומקיים מצות פרו.

אלא שיש לדחות הראיה עפ"מ"כ בשו"ת אחיעזר (ח"ג סי' פ"ג) דגם עוסק במצוה דרבנן חשיב טועה בדבר מצוה, יעו"ש מה שדן בזה. א"כ אפשר דהטעם שהגמ' לא נקטה ציור זה, שכבר קיים פרו, כיון שעכ"פ מקיים מצוה דרבנן של ולערב וכו', וממילא חשיב טועה בדבר מצוה. [ואמנם בשואל ומשיב (קמא ח"ב סי' קע"ט) כתב שהאחרונים הסכימו דבמצוה דרבנן ליכא דין טעה בדבר מצוה, וכן הוכיח בתשובות הגרי"ח זוננפלד החדשות (סי' ט), ואכמ"ל. אכן עדיין י"ל דחייב מדברי קבלה כהא ד'ולערב אל תנח ידך' אלים טפי, וחשיב טעה בדבר מצוה]. וע"ע בשו"ת פרי יצחק (סי' מ"ב).

ב. בברכת שמעון כתב דחידוש הוא לומר כן דיש מצוה קיומית לאחר שהוליד בן ובת, ולכן פירש דכוונת רבינו היא להוציא מהדעות הנפסדות הנזכרים בתחילה, דחייב פריה ורביה הוא רק משום קיום המין ולזה אם יש כמה אחים מספיק אם מקצתם מקיימים המצוה. גם באדם אחד כשיקיים מינו - היינו כשילד לו בן אחד וא"כ קיים מינו ומניח בן במקומו - תבוא לו הסברא שלא ישתדל עוד לפרות ולרבות, לזה ממשיך רבינו באומרו דלא עשה גבול למצוה, כי הגם שזהו הטעם הפשוט שלא יכרת מין האדם מן העולם, אין זה הטעם והגבול היחידי להמצוה, שהרי כבר מובטח לנו מפי הקב"ה שברוך שלא יכרת מין האדם מן העולם, וא"כ לא יוכל לפטור את עצמו מלקיים המצוה בסברא זו.

מאות מגילי שיעור והונן תורת האור החיים הקדוש מקיים:
עם הספר 'כל הכתוב לחיים' הכולל אלפי ביאורים מגדולי הדורות על
ספר 'אור החיים' הקדוש, מרגישים 'מתוקות וטובות' בדברי האור
החיים הקדוש, ומגלים צפונות ונפלאות בתורתו הקדושה, עד כבדו
ש'בשתינו ומתלהינו אחיה'.

להשיג בכל חמיות הספרים, או בקו 'המורשת' 0733.713.620

אור החיים' – ספרו הקדוש על התורה

מאמרים משובבי נפש להתלהט ולהתקדש בלימוד אור החיים הקדוש

לבארם כתב: "ונבוא להרחיב הדברים ולבארם, ובוה לבארם דברים נפלאים וסודות עליונים".

וב'אור המאיר' (דרוש לפסח) ל'הרה"ק רבי זאב מוויאטמיר זי"ע, שפסח תמך מדברי רבנו לאחד מרעיונותיו והוסיף: "ובמאמרנו הנ"ל יתכן לך להבין את דבריו המועטים המחזיקים מרובים".

סיפר הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע, כי פעם שאל הרה"ק רבי יעקב יצחק 'החווה' מלובלין זי"ע את תלמידו הרה"ק רבי מאיר'ל מאפאט זי"ע אם לומד הוא בספר 'מאור עינים' להמגיד מטשערנוביל זי"ע. כשהשיב בשלילה, תמה עליו הרה"ק מלובלין ואמר: "פליאני עליך שאינך לומד בספר זה. על עצמי יכול אני להגיד, שלא מצאתי בשום ספר דברים מופלאים כפי שמצאתי בשלושה ספרים אלו - הוזהר הקדוש, 'אור החיים' הקדוש ו'מאור עינים'".

הוא שהפליגו צדיקים בשבת הספר, שהוא בכחית 'כרכא דכולא ביה', כלול בכל חלקי התורה וענפיה, כמשל שהמשיל כ"ק האדמו"ר בעל ה'כרכת אברהם' מסלונים וצוק"ל: כמו שנוטלים כמות גדולה של פוליקה ומהמיצוי שלהם מכינים תמצית בקופסא קמנה, כך הספר 'אור החיים' הקדוש הוא תמצית שיש בו הכל, ממדרשי חז"ל וזהו הקדוש ודרכי האמת ---

ב'כרכת אהרן', ל'הרה"ח רבי אהרן היוזמאן ז"ל, מוכא שכ"ק האדמו"ר רבי יוחנן מקארלין וצוק"ל אמר בביקורו בארץ ישראל: "אין אור החיים איז דא אלעס, לומדות, און חסידות, דאס איז א מנולה צו אמונה" (= ב'אור החיים' יש הכל, לומדות וחסידות, הלימוד בו היא מנולה לאמונה).

והאמת, שהעוסקים ב'אור החיים' תדיר ורגילים בסגנונו, ככל שהם ממשמשים בדברי קדשו ומעמיקים בשורשם, מתגלים לעיניהם רבדים נוספים של עמקות ובקיאות בלתי נתפסות במאמרי חז"ל, כש"ם ובמדרשים ובוהר הקדוש. כאשר הגדיר הגאון רבי יצחק שמעלקיש אבדק"ק פרעמיסלא ולעמבערג זצ"ל (הנודע על שם ספרו 'בית יצחק'), בהקדמתו ליסגולת משה - 'להגה"ח רבי משה האפשטיין זצ"ל - "ספר 'יסגולת משה', והוא מראה מקומות דברי הש"ס והוזהר הקדוש המוכאם בספר הקדוש 'אור החיים' על התורה, אשר דבריו בקיצור נמרץ נאמרים". ואכן, היו תשמהו לפעמים על דברים שכתב רבנו ונדמו כאילו כתבם מדליה והם מפורשים בוהר הקדוש, ולא דקו כי כל דבריו מוסדים על דברי חז"ל.

פייבוש מזכריו זי"ע, וראה עוד ב'יסוד העבודה' (מכתב לג) ל'הרה"ק רבי אברהם מסלונים זי"ע, מאמרו של הרה"ק רבי דוב בער המגיד ממעזריש זי"ע, והוסיף: "ובדרך זו הלך גם בעל 'אור החיים' הקדוש, שכתב בכל דבר רמזי מוסר ליצר הרע ויצר טוב ושמן וכדו', ואכן הכל אמת לאמתה של תורה".

על דברי רבנו ב'אור החיים' לפרשת שופטים, שהפסוק (דברים כ, א) "כי תצא למלחמה על אויבך" מרמז על מלחמת היצר - הביא הרה"ק רבי פנחס מנחם מפיליז זי"ע ב'שפתי צדיק' (שופטים אות מו) ששמע מוקנו הרה"ק רבי יצחק מאיר מגור זי"ע, בשם הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע, שבשנים קדמוניות שהיו ישראל נלחמים באויביהם, היה הפירוש הפשוט בפסוק על מלחמת האומות והרמז על מלחמת היצר. איברא, בשנים אלו שאין לבני ישראל עסק במלחמות, אזי הפירוש הפשוט הוא על מלחמת היצר הרע.

והוסיף על כך ה'חידושי הרי"ם': "אדם קרוב יותר לפירוש הפשוט" (ראה גם ב'שפתי צדיק' פרשת שלח (אות מה)). הרי לנו דרך מופלאה שנקט בה רבנו, ברמז אליבא דפשמ.

וכמה מופלא הוא לשון קדשו של רבנו ב'אור החיים', המוזהב והפניני - בעושר הכישרו והדורות, בזו טוהרו ובשגב רגשותו, בחנו וכיפיו המיוחדים, בעומק משמעותו ובכבודות הסכרות, בשמץ סגנונו ובמתק מליציותו - עד כי נדיר למצוא חיבור שנכתב בלשון יחודית שכזו. שלא כהכמי דורו וארצו, שסגנון כתיבתם מתובל במליצות קשות המשנות משמעות התיבות ממקורותיהן - בדרך שהתפרסם הרב חיד"א זצ"ל בסגנונו - נקט רבנו במליצות השוות לכל נפש, והיא סוכלתו ומסתגלת אליה.

הוא שהדרך הנה"צ רבי יהושע בוקסבוים אבדק"ק גאלאנטא זצ"ל הי"ד, במכתב לבנו ('נחלי יהושע' מכתב 1): "טוב הדבר שתלמוד חומש רש"י בע"ה, ולדעתי תקבל על עצמך ללמוד עם פירוש 'אור החיים', כי תראה חידוש בעורת ה' היאך הדבר התועלת גדול, ואם לא עכשיו - אחר כך לא יגיע זמן רב לזה. ובאמת, בתחילה צריך ללמוד במתון להרגיל ללשונו הק', ואחר כך תחיה בניקל".

ומנגד, נכתבו דבריו בתמצית מרוכזת, ברמזי רמזים, במשמעות החבויה בכל תיבה, וזולת צדיקי הדורות אין במצא מי שישג את כל אשר נגזר רבנו בספרו. ראה ב'אור החיים' ישראל' (פרשת שקלים) ל'הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפאט זי"ע, שהביא מדברי רבנו ובטרים גשתי

כדרכו של רבינו בכל ספריו, להעמיק בשורש הדברים ולכונן עליהם את חידושו, אף ב'אור החיים' תמך יתדותיו ויסודותיו בלשון הכתובים. ועד כדי כך הפליג, שבכמה מקומות נאלץ לפרש שלא כדרכת חז"ל. בהקדמתו התנצל על כך וכתב:

ולפעמים אמשוך בקשת הסופר בפשטי הכתובים כדרך משונה מדרשת חז"ל. וכבר גלית דעתי, שאין אני חולק חס ושלום על הראשונים אפילו כמלא נימא, אלא שהרשות נתונה לדורשי תורה לעבדה ולוורעה אור ורוע לצדיק, וארץ החיים מעלת פירות לכל זרע זרוע אשר ירע בה בעלה בן תורה. רק לדבר הלכה, אל אשר יהיה שמה הרוח, אשר תבנו ראשונים - אחריהם לא ישנו.

גם שלא לכדות מדעת אנוש דברים חדשים אשר לא שערום נוחלי תורה מפה אל פה, אלא על פי הקדמותיהם אשר קבלו דלי מדלי אשר דלה לנו איש האלוקים, מהם יקחו הקדמותיהם בני תורה לעמול ולעשות מסילת הכתובים ואורח ודרך ושכיל ונתיב, ולהכניס בכתובים דברים שנאמרו בעל פה. פעמים רבות - במקום שנאלץ לחלוק על חז"ל בדרשותיהם - שב רבנו ומתנצל, בהדגישו כי בדרשה ניתנה הרשות לדרוש שלא כחז"ל (דוגמא לדבר, ראה - בראשית א, א אות ג; בראשית מו, ה; ויקרא יג, ג).

הגם שעיקר רצונו היה לעסוק בחיבורו בדברים הנוגעים לפשט הכתוב [כפי שרואים בכמה מקומות שכאשר דבריו מסתעפים מן הפשט הוא משתדל לקצר בהם, ובפירוש איתמר ב'אור החיים' לפרשת שלח (שמות מו, יב) "והגם שאין דרכנו בחיבור זה לפרש מאמרי חז"ל עם כל זה הענין הוא צורך משמעות הכתוב"]. עם זאת לא נמנע רבנו מלכלול בו גם דברים הנוגעים לחלקים האחרים שבפס"ס, כי אין אדם יכול לעסוק בפשט המקראות ולדחות את הדרש והרמז והסוד.

הרמזים שמצא רבנו בלשון הכתובים ודקדק בהם, מכוונים כדי ללמוד מתורתנו הקדושה דרכי מוסר ועבודת ה'. כי כשם שאין תיבה ואות בתורה שאינם באים ללמד, כך כל מה שהיא מלמדת - עבודת ה' היא מורה ללומדיה.

דברים אלו נשנו באריכות בשחתו של כ"ק האדמו"ר רבי יקותיאל יהודה ה'שפע חיים' מצאנז וצוק"ל, שהפליג מוכא בדברי קדשו (ש"ק משפטים תשל"ה), שדרך זו חידש מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, שפנימיות התורה ורמזה ידרשו בדברי מוסר השווים לכל נפש (כמבואר ב'יושר דברי אמת' (אות כד) ל'הרה"ק רבי משולם

אלפים כבר נושעו

בזכות תרומתם למען 'אור החיים' הקדוש
והפצת ספריו הקדושים

קנה לעצמך זכות אצל האור החיים הקדוש

מוקד הישועות: 0733-713-620

התנ"ך ספריו וכתבי היד
הנפילים למופת תורתנו

ללמוד 'אור החיים' הקדוש על הפרשה

סגולות רבות נאמרו על לימוד ספר 'אור החיים' הקדוש כפי שסח הרה"ק מקאריץ: "כשם שהתנא האלוף רבי שמעון בר יוחאי זיע"א היה 'משיח בדורו', כן רבנו האור החיים' הקדוש". ומהאי טעמא, כשם שהלימוד בזוהר הקדוש הוא מסוגל לנשמה, כן הלימוד בספר 'אור החיים' הקדוש".

בדרך אחרת מוארת אותה נקודה במשנתו של כ"ק האדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זצוק"ל, שאמר: "לא רק הלימוד בזוהר הקדוש מקדש ומטהר... גם הלימוד בספר הקדוש 'אור החיים' מקדש כלימוד זוהר. כי ספר שמחברו למד תורה במסירות נפש, מביא ללומדיו קדושה".

כן כתב גם כ"ק האדמו"ר בעל ה'ברכת אברהם' מסלונים זצוק"ל, במכתב הדרכה (מכתבי קודש צט): בכדי לטהר הנשמה במילים הקדושים תלמד 'אור החיים', שצדיקו של עולם מרויח' זיע"א אמר שאור התורה שבוזוהר ישנו גם ב'אור החיים' ומטהר הנשמה, ויותר קל להבין קצת ובמילא זה נכנס יותר אל לב ומוח".

כה התבטא ואמר הרה"ק רבי ישראל מריז'ין זיע"א: "בדורות הראשונים היה הזוהר הקדוש הספר המסוגל לטהרת הנשמה, ואילו בזמן הזה הספר 'אור החיים' הקדוש הוא שבסגולתו לטהר את הנשמה". לימים, סיפר בנו הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זיע"א, כי מיום ששמע דברים אלו שאמר אביו הקדוש נעשה אצלו כחיוב ללמוד בכל שבוע את פירושו ה'אור החיים' הקדוש על הסדרה. ובסיפורי הרמ"ה, הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זצוק"ל מובא, שהרה"ק מטשארטקוב הקפיד ללמוד יחד עם בניו.

וספר כ"ק האדמו"ר רבי אברהם יהושע העשיל מקאפיטשניץ זצוק"ל, שהרה"ק מטשארטקוב למד ה'אור החיים' הקדוש בכל ליל שבת קודש קודם עריכת השולחן טהור, ולפי אריכות דברי ה'אור החיים' הקדוש על הסדרה ידעו החסידים לשער מתי יכנס לערוך את שולחנו. כשאיחר פעם הרה"ק מטשארטקוב להיכנס לשולחן הטהור עד השעה אחת בלילה, שאלו החסידים את בנו - הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זיע"א - לפשר הדבר, והשיב להם: "לפני שאבי מסיים ללמוד את כל ה'אור החיים' הקדוש וה'באר מים חיים' איננו יכולים לדבר עמו כלל אודות השולחן". פעם ציטט כ"ק האדמו"ר רבי יעקב יוסף מסקווירא זצוק"ל את דברי הרה"ק מריז'ין, והוסיף: "אפילו 'אגין' (= להגיד, לקרוא) גם כן מסוגל לטהרת הנשמה, כמו שהזוהר הקדוש מסוגל לטהרה באמירה לחוד בלא הבנה".

ואילו בשם הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זצוק"ל מובא, שאמר בשם הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זיע"א, שהתבטא ואמר כהאי לישנא: "זוהר הקדוש מסוגל לנשמה, אבל מי יודע אם יש לנו בחינה זו של נשמה. אבל 'אור החיים' הקדוש מסוגל לנפש", ולכן ציוה לאנשי שלומו שילמדו 'אור החיים' בליל שבת קודש וגם הוא בעצמו נהג כן. [כיון שהלימוד ב'אור החיים' הקדוש מזכך את הנשמה, לכן מסוגל הוא ביותר בשבת קודש שהיא 'יומא דנשמתא']

ממש באותו סגנון התנבא אחיו הצעיר, הרה"ק רבי מנחם נחום משטעפינישט זיע"א, שבימינו לימוד 'אור החיים' הקדוש מסוגל יותר מלימוד הזוהר הקדוש, לפי שלימוד הזוהר מסוגל לחלק הנפש הגבוה הנקרא 'נשמה', וחלק זה נמצא רק באנשי סגולה, ואילו לימוד 'אור החיים' הקדוש מסוגל לחלק הנקרא 'רוח', והוא נמצא גם כיום בכל אדם מישראל.

כיוצא בזה מסופר, כי פעם שאל כ"ק האדמו"ר רבי חיים מאיר מויזניץ זצוק"ל את אחד האברכים לאחר נישואיו, האם אומר הוא דף זוהר מפעם לפעם. התפלא האברך ושאל, האם מדרגה זו אמורה בכל אדם? השיב לו ה'אמרי חיים': זקני, הרה"ק מריז'ין, ראה פעם את חתנו הרה"ק רבי דוד היילפרין זצ"ל, בעודו אברך עול ימים, קורא בספר הזוהר הקדוש. כששאל אותו למנהגו, השיב האברך: "אומרים שהזוהר הקדוש מזכך את הנשמה". השיב לו הרה"ק מריז'ין: "הלא כתוב שכאשר אדם חוטא מסתלקת ממנו הנשמה, ואם כן איך הוא יכול לזככה באמירת זוהר". והוסיף: "למד ב'אור החיים' הקדוש, כי הוא מזכך את הנפש והרוח וממילא יכולה הנשמה לשוב".

פעם שאל הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א את אחד מחשובי חסידיו, שהיה למדן מופלג ועסק גם במסחר, האם לומד הוא. השיב חסידו: "מוכרח אני להגיד, כי כאשר יש לי זמן הנני לומד שטיקל גמרא". השיב לו הרה"ק מבעלזא: "בזמנים הקודמים היה אדם יכול להשלים עצמו בלימוד הזוהר הקדוש. כשנמטעטו הדורות, השלימו אנשים עצמם עם לימוד 'חובת הלבבות'. בדורות הבאים שירדו והלכו, היו נזקקים ללמוד 'ראשית חכמה' כדי להשלים נפשם. אבל כיום, בדורותינו, יכול אדם לבוא להשלמה על ידי לימוד ב'אור החיים' הקדוש".

במכתב חיזוק לאחד מחסידיו, הדר"ק רבי אברהם מסלונים בעל "סוד העבודה" זצ"ל להרגיל עצמו בלימוד זוהר הקדוש ו'אור החיים' הקדוש - ש"הם מאירים עיני ונשמת האדם".

נערך מתוך שיעורי אוה"ח הק' מאת הרה"ח יהודה וייס שליט"א

על הפסוק "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" כתב רבינו בפירוש כ"ב, שנשמע מכאן שהש"ת בחר לו להיות שוכן בערפל, ורצה לשכון בתוכו, כמו שנשבע הקב"ה כביכול שלא יבוא לירושלים של מעלה עד שיבוא לירושלים של מטה. כי כל מטרת הבריאה בשביל טובת עמו ונחלתו בתחתונים, וזה סדר הבריאה 'בראשית' - מקודם ברא השמים, ואחר כך עיקר הבריאה הארץ שבה יוכל לשכון בתוכו.

"והארץ היתה תוהו ובהו", יש כאן רמז על הגלויות שיארעו לישראל שהם ימנעו מהש"ת לשכון בתוכו, גלות מצרים שהיתה ת"ל שנה, תה"ו ובה"ו גימטריא ת"ל. עוד נרמז בתיבת 'ובהו' על גלות בבל וכדברי התרגום בהו-ריקניא, מלשון ריקון, ועל בבל כתיב בירמיה 'כלי ריק'.

"חושך על פני תהום" זהו גלות המר הנמשך כבר אלף ותרע"א שנה [האור החיים כתב זאת בשנת תצ"ט]. 'חושך' הן בבחינת יסורי הגוף, שרשעי אומות העולם רודים בנו במקל. 'חושך' מחמת נסיונות היצר הרע, גזל, נבלות הפה ולשון הרע. המוטל על ישראל להחזיק באמונה תמה, לצפות להבטחה "ויהי אור" שמרמז על הגאולה, כדברי הזוהר הק' או"ר בגימטריא יז', לפי שקץ הגאולה נשאר בסוד.

"וירא אלקים את האור כי טוב", זהו אורו של מלך המשיח שיתגלה במהרה בימינו, ועצם הסוד שלא יודעים מתי עתידים אנו להיגאל זה גם בגדר ה'טוב', כי כן יסד המלך מכמה טעמים.

"ורוח אלקים מרחפת על פני המים", במדרש איתא, זה רוחו של משיח, מרחפת על פני המים, 'אין מים אלא תורה', שעתידיים אנו להיגאל בזכות לימוד וקיום התורה הקדושה שנמשלה למים כדברי חז"ל. מוסיף רבינו, זה ידוע, כי מאז שהקליפות נתערבו עם ניצוצי הקדושה, העבודה הנדרשת מישראל להפריד ביניהם, ובימות המשיח נזכה לכך שיתקיים בנו "ואת רוח הטומאה אעביי מן הארץ".

הנחש היה ערום והתווכח עם חוה ובא בשלושה טענות למושכה לאכול. טענה חוה ננגדו לסתור כל טענותיו, אחד לאחד. כנגד מה שאמר שהש"ת אסר לאכול מכל האילנות, מה גם שיש הדעת ניטע תחילה וכל האילנות ינקו ממנו ובהכרח שכולם נאסרו. באתה חוה וסתמה פיו של הנחש במה שהש"ת התיר בפירוש, וסייג האיסור, במאמרו מכל עץ הגן אכל תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות. ומעתה אחר שהותרו כל השאר באכילה אין כל חילוק אם ינקו מעץ הדעת וסוף כל סוף אין להרהר אחרי שהותר לגמרי.

ועל הטענה שעדותו של אדם הראשון מוכחשת ובטילה מחמת עדות הנחש, טענה חוה שהעדות מתחלקת, ומכיון שאין כל ויכוח על עץ הדעת שנאסר, עדותם נאמנת ונאסר. ואילו שאר עצי הגן אי אפשר לאוסרם מצד עדות הנחש בלבד, כי עדותו מוכחשת על ידי אדם הראשון ואין לו כח לאוסרם.

ועל טענתו שעץ הדעת טוב וערב למאכל, טענה חוה אדרבה, בגלל פחיתותו וסכנתו שמביא רעל וכסם המוות לכן אסרו הבורא. חוה לימדה בזה יסוד גדול בכל תהלוכות החיים, השי"ת מקור הטוב שבעולם, אינו אוסר דבר שהוא טוב בתכליתו, ואינו נוקם ומגביל בדבר טוב, אלא כל מה שאסרה תורה כדי להרחיק הנזק, שלא נפסיד חלילה.

וזאת היתה טענת חוה אל הנחש, שהטעות בידו, הרי מפי עץ הגן נאכל לפי שהשם יתברך נותן כל הטובות, ומשפיע בעדנו ללא שום מעצור, וחפץ אך ורק בטובתנו, ועץ הדעת נאסר בגלל שמביא נזק, ורצה למנוע מאיתנו שלא נכשל בניסיון.

היצר הרע בא בטענה להחטיא האדם בתאוה מושכת, ויש לעמוד נגדו, כפי שלמדנו מדברי חוה, כלל החיים, מפרי עץ הגן נאכל, הבט סביבך בכל יום כמה טובות יש לנו בחסד הבורא, כמה דברים אפשר לעשות ולקיים וליהנות, רק כמה דברים שאסר עלינו מחמת סכנת הנזק.

נסיים בטללי נחמה ככתוב, 'ויהי אור', מלמד שהשם יתברך שוכן בתוכו, להאמין שהגאולה תבוא בקרוב, ויהי ערב זמן הגלות ויהי בוקר זמן הגאולה יום אחד יהיה לעתיד לבוא כנאמר "ביום ההוא יהיה ד' אחד ושמו אחד".

בקשה: ישמח לב מבקשי ה', שזכינו לאור בקשת רבים להתחדשות מרנינה בהדפסת והפצת העלון ברחבי תבל, והיות שההוצאות מרובות בקשתנו ליטול שותפות במלאכת הקודש להקדשת העלון. ניתן לפנות בהודעה ל'קו המורשת' או באימייל g0774904173@gmail.com להנצחה ולזכות ישועה, וזכות רבינו הק' יגן בעדכם להתברך במגן האלף בכל משלח ידיכם ברוב הצלחה.

משתגעין ומתלהטין ב תורה האור החיים הקדוש

נבואת קודשו של משיח ה' שמו חיים רבינו האור החיים הקדוש זי"ע על אכזריות הישמעאלים ברציחה ועל הנקמה בהם בביאת המשיח אבי"ר

פרשת ויחי פרק מט פסוק יא:

ואומר **ובדם ענבים סותה וגו'**. נתכוון לומר כי אם יגיע זמן הגאולה ולא ימצא יין, פירוש שאין בנו תורה, תהיה הגאולה באמצעות עול ותוקף הגלות אשר יצירון האומות לישראל, כאומרם ז"ל (סנהדרין צז ב) כי כשיגיע קץ הנחתם ולא יהיה בישראל זכות לגואלם יעמיד להם מלך קשה כהמן וכו', והוא אומר **ובדם ענבים**, כי באמצעות היסורין יזדככו הנפשות ויתבררו ניצוצי הקדושה כדרך שיתבררו באמצעות בחינת התורה, אלא שזו מלאכתו נאה וזו מלאכתו בלתי נא. ואומר **"ענבים"** כי באמצעות היסורין תגמר הכנתה כגמר בישול פרי הגפן שהם הענבים, גם רמז כי לא ישלטו האומות לשפוך דם לזמור אילן או ענף או אשכול אלא **ענבים**, פירוש גרגרין.

פרשת ויחי פרק מט פסוק יב:

"חכלילי עינים מיין וגו'. אומר **חכלילי עינים**, לשון אדמימות - שהוא ענין הדינים, שכל האדמימות יורה על עוצם המשפט, כי דמים בדמים נגעו. ואמר **מיין**, ירמוז סיבת הנקמה היא **מיין**, פירוש מצד מה שחבלו ופשעו בני תורה מללמוד, לבי לבי על דבר זה, מעי מעי על אשר מנעו בני עולה אותנו מעסוק בתורת אל חי, ועל זה ינקום נקום בהתעוררות תגבורת הדינים.

פרשת צו פרק י פסוק ב:

ואומר **"ואש המזבח תוקד בו"**. יודיע הכתוב כי באור בוקר תעשן אף ה', ואש מפיו תאכל על אשר עינונו בני עוולה ויסרונו ביסורי נקמה, ובפרט בני המערב הפנימי [-הישמעאלים במרוקן] אין לך כוס מר שלא הטעימו תמיד. והוא אומר **אש המזבח** שרמזנו בו בחינת היסורים מהאומות, ולא ריחם לבם לאשר הכה ה' זה ימים והשפיל גאון יעקב, ולא נהג במ בחינת דיראון לומר די ראות עליוני עליונים למטה מטה, **אש מזבח זה תוקד בו** בנעלם הנעלמים, כי הוא המקנא ולובש קנאה.

ואומר **מדו בד** יתבאר על דרך אומרם ז"ל (מדרש שוחר טוב פרק ט פיסקא "כי דורש דמים") כי כל נפש שהרגו האומות מישראל על קידוש שמו יתברך, הקדוש ברוך הוא רושם מדמו צורת הנהרג ההוא במלבוש, ואותו ילבוש יום נקם בלבו. והוא אומר **מדו** אשר בו, אותם

שהם **בד**, שהם ישראל, אשר הם "עם לבדד ישכון" (במדבר כג ט) ושורשה בד.

ואומר **ומכנסי בד** ירמוז למה שהרגו האומות מהאנשים הנגשים אל ה', המכנסיים אמונת ה' ואחדותו בלב ישראל, והם הם 'יקירי אל עליון' אשר אין דבר מפסיק בינו לביןם, והוא מה שדקדק לומר ומכנסי בד לשון הכנסה, בד הוא בחינת האחדות, לאלה אמר **על בשרו**, פירוש אין דבר מפסיק בינם לבין ה'. ואמר **בשרו** לשכך את האוון, על דרך אומרם (ירמיה יג יא) "כאשר ידבק האזור אל מתני איש כן הדבקתי אלי את כל בית ישראל" וגו', "אזני ה'" (במדבר יא א), "עיני ה'" (דברים יא יב), ולצד מה שעשו להצדיקים הללו יחתם גזר דין לאומה רשעה. ואומר **והרים את הדשן** כנגד מה שהריעו בבחינת היסורין והעינויים אשר צררו אותנו.

ואם באת לראות הוא יותר מגלות מצרים כי גלות מצרים היו משעבדים אותם, ומאכילים אותם, ומלבישים אותם, וצא ולמד ממה שאמרו רבותינו ז"ל בפסוק (במדבר יא ה) "זכרנו את וגו' את הקשואים וגו' חנם" היו אוכלים הכל, והן **גלות ישמעאלים אשרי מי שלא ראם משעבדים וממרים חיי ישראל**, ולא די שלא יתנו שכר, אלא עוד שואלים ממנו מדוד והבא, ועוד אדם נגזל במה שיש לו, והם תובעים ממנו מה שאין לו, וכוס זה ישקוהו עד שימות. וכנגד זה אמר **והרים אל מרים ראשי, את הדשן אשר תאכל האש**, אש העמים, כי מצנינו שצרת האומות תקרא אש, וצא ולמד מאיש לבוש הבדים (יחזקאל י ב). **את העולה** שהיא האומה הנקראת עולה.

פרשת בלק פרק כג פסוק כד:

ואומר **"ודם חללים ישתה"**. לפי שבטבע אנושי כשירבה להפיל חללים תיקר בעיניו נפש הנשארים, לזה אמר אוי להם לאומות, כי עם אלה הדם בעיניו כמשקה אשר ישתה, ואינו נחשב בעיניהם הדם בגדר 'הריגה' אלא בגדר 'שתיה'.

פרשת ראה פרק יג פסוק יח:

סיפרו לנו הישמעאלים כת הרוצחים במאמר המלך, כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם, ונכרתה מהם שורש הרחמים, והיו לאכזר.